



Sygn. akt II CSK 582/07

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 marca 2008 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Helena Ciepla (przewodniczący)

SSN Henryk Pietrkowski (sprawozdawca)

SSN Krzysztof Strzelczyk

w sprawie z powództwa "I(...)" - Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w S.
przeciwko A. P. i B. P.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 11 marca 2008 r.,
skargi kasacyjnej pozwanych

od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 20 lutego 2007 r., sygn. akt I ACa (...),

uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.

Uzasadnienie

Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 20 lutego 2007 r. oddalił apelację pozwanych od wyroku zasądzającego od nich na rzecz strony powodowej na podstawie art. 299 k.s.h. kwoty 178 570,51 zł z ustawowymi odsetki i kosztami procesu.

Według dokonanych ustaleń należności obciążające „A.(...)” spółkę z o.o., w której pozwani pełnili funkcje prezesa i wiceprezesa zarządu, stały się wymagalne w stosunku do strony powodowej w okresie od 21 czerwca do 15 października 2002 r. Wobec ich niezaspokojenia strona powodowa, po uzyskaniu w dniu 15 stycznia 2003 r. tytułu wykonawczego, złożyła w dniu 27 stycznia 2003 r. wniosek o wszczęcie egzekucji kwoty 6 758,37 zł z odsetkami od 28 czerwca 2002 r. z łącznej kwoty 155 802,82 zł., na którą opiewał tytuł wykonawczy. Po wyegzekwowaniu kwoty 7 574,20 zł dalsze prowadzenie egzekucji nie było możliwe, bowiem postanowieniem z dnia 17 kwietnia 2003 r. - w następstwie uwzględnienia wniosku pozwanych z dnia 12 marca 2003 r. - ogłoszona została upadłość spółki „A.(...)”. W okresie 2000 r. – 2003 r. prowadzonych było przeciwko tej spółce 25 postępowań egzekucyjnych, z których 16 zakończyło się wyegzekwowaniem należności, natomiast 9 postępowań, w tym wszczęte wnioskiem strony powodowej, zostało umorzono na podstawie art.63 § 1 Prawa upadłościowego.

Sąd Rejonowy w P. postanowieniem z dnia 7 listopada 2003 r. postanowił nie wszczynać z urzędu postępowania w przedmiocie pozbawienia pozwanych prawa prowadzenia działalności gospodarczej, a postanowieniem z dnia 4 marca 2005 r. odrzucił wniosek strony powodowej o wydanie takiego orzeczenia.

Sądy obu instancji uznały, że trwałe zaprzestanie spłacania długów przez spółkę zarządzaną przez pozwanych miało miejsce już w połowie 2002 r., a zatem złożony w marcu 2003 r. wniosek pozwanych o ogłoszenie upadłości nie był wnioskiem złożonym we właściwym czasie.

Sąd Apelacyjny odnosząc się do zarzutów apelacyjnych uznał:

- za niezasadny zarzut braku prawidłowego umocowania pełnomocnika procesowego strony powodowej, bowiem na taką okoliczność mogłaby powoływać się tylko strona powodowa, a ponadto czynności procesowe podjęte przez pełnomocnika W. W. zostały potwierdzone przez zarząd powodowej spółki;

- za bezzasadny zarzut naruszenia art. 365 i 366 k.p.c., bowiem niewydanie przez Sąd Rejonowy w P. w sprawie V Up. – Zd. (...) w stosunku do pozwanych orzeczenia zakazującego prowadzenia działalności gospodarczej (art.17² Prawa upadłościowego), nie pozbawia możliwości wydania wobec pozwanych orzeczenia na podstawie art. 299 k.s.h.;

- niezasadny zarzut naruszenia art. 299 k.s.h., skoro już w połowie 2002 r. spółka zarządzana przez pozwanych przestała regulować należności publicznoprawne (składki ZUS, podatki).

Skarga kasacyjna pozwanych oparta została na podstawie naruszenia prawa materialnego – art. 299 § 1 i 2 k.s.h. oraz prawa procesowego – art. 379 pkt 2 w zw. z art. 87 § 2 i art. 89 § 1, art. 379 pkt 3 w zw. z art. 365 i 366, art. 378 § 1 oraz art. 227 i 224 w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. Skarżący wnosili o uchylenie zaskarżonego wyroku oraz wyroku Sądu pierwszej instancji, zniesienie postępowania i przekazania sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Odnosząc się do najdalej idącego zarzutu nieważności postępowania stwierdzić należy, że Sąd Najwyższy, choć związany granicami zaskarżenia i podstaw kasacyjnych, bierze pod uwagę z urzędu nieważność postępowania przed sądem drugiej instancji. W tym stanie rzeczy nie ma przeszkód, by strona wnosząca skargę kasacyjną wskazała podstawy takiej nieważności, dotyczące stronę przeciwną, skoro Sąd Najwyższy okoliczność skutkującą nieważność postępowania rozważa z urzędu (art. 398¹³ § 2 k.p.c.). W rozpoznawanej sprawie pełnomocnikiem strony powodowej zarówno w postępowaniu przed sądem pierwszej, jak i drugiej instancji był W. W., który według twierdzeń strony powodowej w tym czasie był jej pracownikiem. Jeśli istotnie W. W. był pracownikiem strony powodowej, to okoliczność, że udzielone mu pełnomocnictwo – ze względu na uchybienie wymaganiu przewidzianemu w art. 205 § 1 k.s.h. - było bezskuteczne, nie mogła rodzić nieważności postępowania, skoro czynności procesowe W. W. zostały zgodnie z art. 97 § 2 k.p.c. zatwierdzone przez członków zarządu strony powodowej.

Kwestia, czy W. W. był pracownikiem strony powodowej po dniu 31 grudnia 2004 r., a więc w okresie, gdy jako pełnomocnik strony powodowej brał udział w nadal toczącym się postępowaniu w Sądzie Okręgowym, a następnie w Sądzie Apelacyjnym, jest sporna i niestety nie została wyjaśniona przez Sąd Apelacyjny w ramach zarzutu podniesionego w apelacji. Strona powodowa odpowiadając na ten zarzut ograniczyła się do zaprzeczenia twierdzeniom pozwanych. Pozwani konsekwentnie zarzut ten podnosili, żądając aby strona powodowa fakt pozostawania W. W. w stosunku pracy wykazała stosownym dokumentem. Wnosili także o zwrócenie się przez Sąd z zapytaniem do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Strona powodowa odpowiadając na te zarzuty twierdziła, że zgodnie z rozkładem ciężaru dowodu, to pozwani powinni wykazać, że W. W. nie był jej pracownikiem od 1 stycznia 2005 r. Sąd Apelacyjny nie odnosząc się do tego – istotnego z punktu widzenia ważności postępowania – sporu przyznał w sposób dorozumiany rację stronie powodowej. Należy więc z całą mocą podkreślić, że obowiązek wykazania zdolności pełnienia funkcji pełnomocnika dotyczy nie tylko zarządców i zleceniobiorców,

lecz wszystkich osób wymienionych w art. 87 k.p.c. Jeśli więc przeciwnik strony podniesie zarzut braku zdolności pełnienia przez osobę ją reprezentującą funkcji pełnomocnika procesowego, obowiązkiem sądu jest zobowiązanie takiej osoby do przedstawienia stosownych dokumentów. Nieprzedstawienie w wyznaczonym terminie dokumentów legitymujących udział pełnomocnika w sprawie kwalifikować należy jako wadę pełnomocnictwa, uniemożliwiającą udział w sprawie. W najnowszym orzecznictwie Sądu Najwyższego, pod wpływem głosów krytyki poglądów wyrażonych w uchwałach Sądu Najwyższego z dnia 20 grudnia 1968 r., III CZP 93/68 (OSNCP 1969, nr 7-8, poz.129) oraz z dnia 18 września 1992 r., III CZP 112/92 (OSNCP 1993, nr 5, poz.75), przeważa stanowisko, że występowanie w sprawie w charakterze pełnomocnika strony osoby, która nie może być pełnomocnikiem, oznacza brak należytego umocowania ze skutkami przewidzianymi w art. 379 pkt 2 k.p.c., w związku z czym uchybienie to nie może być usunięte w drodze zatwierdzenia przez stronę czynności dokonanych przez tę osobę (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 28 lipca 2004 r., III CZP 32/04, OSNC 2006, nr 1, poz. 2; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 sierpnia 2001, I PKN 586/00, OSNP 2003, nr 14, poz. 335). Sąd Najwyższy w składzie rozpoznającym sprawę pogląd ten podziela. Dopuszczenie zatem w charakterze pełnomocnika strony powodowej W. W. w sytuacji, gdy nie będąc jej pracownikiem nie mógł być pełnomocnikiem, oznaczałoby nieważność postępowania (art. 379 pkt 2 k.p.c.).

Nie przesądzając kwestii nieważności postępowania uznać należało, że Sąd Apelacyjny, ograniczając się do stwierdzenia, że czynności W. W. potwierdzone zostały przez zarząd powodowej spółki w istocie nie odniósł się do zarzutu apelacyjnego nieważności postępowania, opartego na tezie, że osoba ta w ogóle nie mogła pełnić funkcji pełnomocnika strony powodowej. Oznacza to naruszenie – powołanego w skardze kasacyjnej - art. 378 k.p.c. Zasadność tego zarzutu powoduje, że ocena pozostałych byłaby przedwczesna.

Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji (art. 398¹⁵ § 1 k.p.c.).